



Projekt: Rodičovské centrum –
- raná starostlivosť o dieťa v domácom prostredí

AKO PORPOROVAŤ VÝVIN REČI U DETÍ

vo veku 3 – 6 rokov



ZDROJE:

<https://eduworld.sk/cd/jaroslava-konickova/4959/6-sposobov-ako-posmelit-dieta-k-rozpravaniu>

Hadassah - WIZOO - Canada Research Institute, Medzinárodné centrum pre posilnenie študijných predpokladov
Jeruzalem, júl 2000

Reč je genetická danosť človeka, je daná len človeku a je pre človeka nástrojom na spoznávanie sveta okolo seba = učenie sa. Vývin detskej reči môžu rodičia svojim konaním podporiť, ale aj pribrzdiť. Materinská reč sa rozvíja v závislosti od prostredia v ktorom dieťa žije a vyrastá. Zdravý a prirodzený rozvoj reči dieťaťa môžu rodičia podporiť vytvorením priaznivých podmienok.

Reč si dieťa osvojuje postupne, v určitých štádiách a ak sú všetky podmienky pre vývin reči v norme, u väčšiny detí sa základy vývinu reči završujú tesne po 3. roku života. Trojročné dieťa dokáže tvoriť rozvité (viacslovné) vety a súvetia, má rozsiahlu a flexibilnú slovnú zásobu, spontánne používa všetky gramatické pravidlá materinského jazyka - ohýbanie slov, používanie správnych gramatických tvarov a pod.; občasné chyby, skomoleniny a detské novotvary sú v tomto veku normálne.

Vo veku medzi 3. až 6. rokom sa u dieťaťa zdokonaľuje výslovnosť, rozširuje slovná zásoba, prehĺbuje sa porozumenie významu slov, zlepšujú sa vyjadrovacie schopnosti a komunikačné zručnosti. A aj keď sa nám niekedy zdá, že „skomoleniny“ či „novotvary“ sú v detskej reči milé, vývin reči je potrebné pozorne sledovať, aby sme sa vyhli príp. včas podchytili možné poruchy vývinu reči, ktoré môžu spôsobiť ťažkosti v porozumení reči, ťažkosti pri vyjadrovaní a v bežnej komunikácii a neskôr problémy v škole.

Ako môžeme podporovať vývin reči u predškolákov? Potrebné je vytvárať možnosti a ponúkať deťom príležitosti na rozprávanie a komunikáciu:

1. **rolové hry** – patria k najobľúbenejším detským hrám, dieťa pri nich napodobňuje činnosti, vzťahy a komunikáciu dospelých a hrovou formou si tak osvojuje pravidlá okolitého sveta – hra na obchod, na školu, na doktorku,... Skvelou pomôckou sú aj rôzne maňušky, bábky a divadielka.



2. **rekapitulácia dňa** - skúsme každý deň pred spaním spolu s dieťaťom zopakovať, čo počas dňa zažilo. Rozprávanie dieťaťa môžeme podporiť svojim záujmom, veľa sa ho pýtať, aj na detaily, napr.: „Kto ťa odvedol do škôlky? Kto sa tam s tebou hral? Aký obrázok si nakreslil? Čo ste jedli na obed?“ Snažíme sa využívať tzv. otvorené otázky, na ktoré musí dieťa odpovedať viacslovné, nie len áno/nie – namiesto: „Bol si dnes v škôlke?“ sa opýtame: „Kde si dnes bol?“; ak ešte dieťa nevládne odpovedať na otvorenú otázku, ponúkne mu možnosti: „Bol si dnes u babky alebo v škôlke?“. Nákup v obchode, pobyt v škôlke, návšteva lekára, hra na detskom ihrisku, prechádzka v lese, pomoc mamke pri upratovaní, večerné kúpanie... to všetko je dôvod na rozhovor.

3. **spoločenské hry** – všetky spoločenské hry môžu pomáhať pri rozvoji reči detí, pretože nie sú určené na samostatnú hru, ale pre viacerých spoluhráčov, ktorí medzi sebou počas hry komunikujú a zabávajú sa. Existujú aj spoločenské hry, ktoré sú priamo zamerané na rozvoj reči detí. Okrem toho spoločenské hry rozvíjajú aj veľa ďalších dôležitých funkcií a zručností.
4. **čítanie a rozprávanie príbehov** – čítanie príbehov a rozprávok má pre rozvoj reči dieťaťa nesmierny význam. Dáva príležitosť nie len na počúvanie a rozvíjanie slovnej zásoby, ale aj na rozvíjanie mentálnych, predstáv, fantázie dieťaťa ako aj na samotné rozprávanie a komunikáciu. Ak nejakú rozprávku čítame dieťaťu opakovane, dieťa si ju pamätá a je tu priestor, aby dopĺňalo vynechané časti rozprávky príp. opravilo zámerne nesprávne prečítané časti rozprávky.



5. **rozprávanie kdekoľvek ste** - rozprávanie výborne funguje najmä v prostredí pre dieťa novom, kde objavuje predmety/ situácie, ktoré doposiaľ nepoznalo. Môže sa pýtať a my mu odpovedáme; ak je veľmi neisté, motivujeme ho tak, že sa ho my pýtame na predmety, ktoré už pozná.
6. **hra s telefónom** – detské telefóny a „telefonovanie“ v mamkou/ súrodencom sú u detí veľmi odľúbenou aktivitou a rozvíjajú reč dieťaťa. Ešte väčšou motiváciou pre malé dieťa je reálne telefonovanie – ak voláme s rodinou/ so známymi, môžeme dať na chvíľku mobil do ruky aj dieťaťu, bude sa cítiť dôležito, bude nás napodobňovať a bude sa snažiť rozprávať; môžeme mu pomôcť otázkami: „Povedz ockovi, čo si dnes jedol na obed?“ „Povedz babke, s akými hračkami si sa hral?“ ...
7. **nahrávanie na kameru** - väčšina detí sa s radosťou predvádza, môžeme ich motivovať videozáznamom; na kameru môže zaspievať obľúbenú pesničku, zarecitovať básničku, môžeme sa hrať na Superstar, viesť s dieťaťom rozhovor „pred vystúpením“ ... „Ako sa voláš?“, „Koľko máš rokov?“, „Kde bývaš?“, „Čo rád robíš?“, „Ako sa rád hráš?“, „Akú nám zaspievaš pesničku?“ ... „Prečo sa ti táto pesnička páči?“ – otázky „prečo“ sú pre malé deti veľmi náročné, preto je potrebné dieťaťu s odpoveďou pomôcť, sformulovať dve odpovede a dať mu na výber: „lebo sa v nej spieva o slniečku“ alebo „lebo je veľmi veselá“. Hneď po skončení môžeme dieťaťu video prehrať, čo zas ponúka veľa možností na komunikáciu.

Ďalšie pomôcky na rozvoj reči:

- Komentujeme všetko, čo práve robíme.
- Odpovedáme dieťaťu na všetky (a dookola opakované) otázky.

- Keď sa s dieťaťom rozprávame, pozeráme mu do očí, aby aj ono mohlo sledovať našu tvár, mimiku, pohyby úst, výslovnosť.
- Vysvetľujeme a opisujeme, pretože tým zvyšujeme slovnú zásobu svojho dieťaťa.
- Používame jednoduché vety, až postupne pridávame ďalšie slová, prispôsobujeme sa rečovej úrovni dieťaťa. Pozor, aby sme nesklzli na úroveň svojho dieťaťa a neopakovali po ňom skomoleniny slov, ktoré používa; musíme rozprávať spisovným jazykom, čím postupne naučíme dieťa správnu výslovnosť jednotlivých slov a správnu gramatiku.
- Čítame deťom knižky a „čítame“ spolu s dieťaťom, ukazujeme a pomenovávame obrázky, prerozprávame počuté aj pomocou obrázkov v knihe; staršie deti môžeme nechať akože „čítať“ aj samé, budú nás napodobňovať a najmä ak už príbeh poznajú, dokážu ho prerozprávať príp. ich necháme vymýšľať si príbehy podľa obrázkov v knihe.
- Hrajme s deťmi divadielko. Nenásilnou formou takto podporujete ich rozprávanie.
- Učme deti krátke básničky, pesničky, rečňovanky, počúvajte pesničky, tancujeme, väčšina detí tieto činnosti miluje. Ak dieťaťu niekoľko pesničiek a riekaniiek spievame dokola, dieťa sa bude snažiť zapojiť, bude opakovať a naučí sa ich naspamäť.
- Aby bolo rozprávanie zábavou, rozprávajme dieťaťu veselé príbehy, jednoduché vtipy primerané jeho veku (vtipom v tomto veku dieťa ešte nemusí rozumieť), vymýšľajme si spolu smiešne príbehy, dávajme si navzájom opisné hádanky na hádanie predmetov, napr.: „Je to guľaté a môžeme do toho kopať. Čo je to?“
- Počúvajte svoje dieťa pozorne. Keď sa snaží s nami komunikovať, venujte mu našu plnú pozornosť, získame si tým jeho dôveru.
- Obmedzujte čas, ktorý trávi vaše dieťa pri televíznej obrazovke alebo pri mobile. Experti tvrdia, že deti do 2 rokov by nemali sledovať televíziu vôbec, má to nepriaznivý vplyv na rozvoj reči dieťaťa.



Viac informácií o tom, ako podporovať vývin reči u detí nájdete v knihách (k dispozícii aj u nás v Domčeku), **na našich stretnutiach, radi vám poradia aj odborníčky - špeciálna pedagogička a logopedička** (Mgr.H.Liptáková, Mgr.L.Kentošová; v prípade záujmu kontakt poskytneme u nás v Domčeku).

Spracovala: Mgr. Hana Liptáková, november 2019

Projekt „Rodičovské centrum - raná starostlivosť o dieťa v domácom prostredí“ je podporený z programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.